

Ograniczenia Wertykalne

Franczyza: Wybrane problemy praktyczne

Warszawa, 5 kwietnia 2011

Achim Raimann

Federalny Urząd Kartelowy, Niemcy

Bundeskartellamt

XII Wydział ds. Postępowań
antymonopolowych

Wprowadzenie

2

1. Praktyczne znaczenie ograniczeń
2. Problemy w zakresie definicji
3. Problem podwójnej marży
4. Franczyza w świetle kontroli koncentracji
5. Franczyza w świetle art. 101 TFUE
6. Franczyza w świetle art. 102 TFUE
7. Przykład Praktikera
8. Uwagi końcowe

Praktyczne znaczenie ograniczeń

3

- Franczyza w sektorze dystrybucji
 - gwałtowny rozwój sektora w Polsce od połowy lat 1990
 - wiele nowych systemów franczyzowych co roku
 - wiele nowych franczyzowych punktów sprzedaży co roku
 - np. sprzedaż odzieży/obuwia
 - wzrost znaczenia franczyzowy w dystrybucji
- Franczyza w innych sektorach, m.in.:
 - sektor usługowy (np. restauracje fast food, hotele)
 - sektor produkcyjny (np. Coca Cola)
 - na dzień dzisiejszy nieistotne

Problemy w zakresie definicji (1)

4

Franczyza =

- to przystrajanie się w czyjeś piórka, ale zgodnie z prawem ...
- Istnieją różne formy/systemy francyzowe:
 - np. pełna franczyza, master franczyza, sklep w sklepie etc.
 - różne formy franczyzy regulowane są różnymi umowami
 - dystrybucje terytorialne a inne formy dystrybucji
 - np. dystrybucja selektywna, licencje dotyczące praw własności intelektualnej (PWI)

Problemy w zakresie definicji (2)

5

Definicja Komisji Europejskiej:

- „Umowy franchisingowe zawierają licencje dotyczące praw własności intelektualnej związanych w szczególności ze znakami towarowymi lub oznaczeniami oraz know-how do celów wykorzystania i dystrybucji towarów lub usług. Oprócz udzielenia licencji na PWI, franchisingodawca zwykle zapewnia franchisingobiorcy w czasie trwania umowy pomoc handlową lub techniczną.” (Wytyczne w sprawie ograniczeń wertykalnych 19.5.10, para. 189)

Problemy w zakresie definicji (3)

6

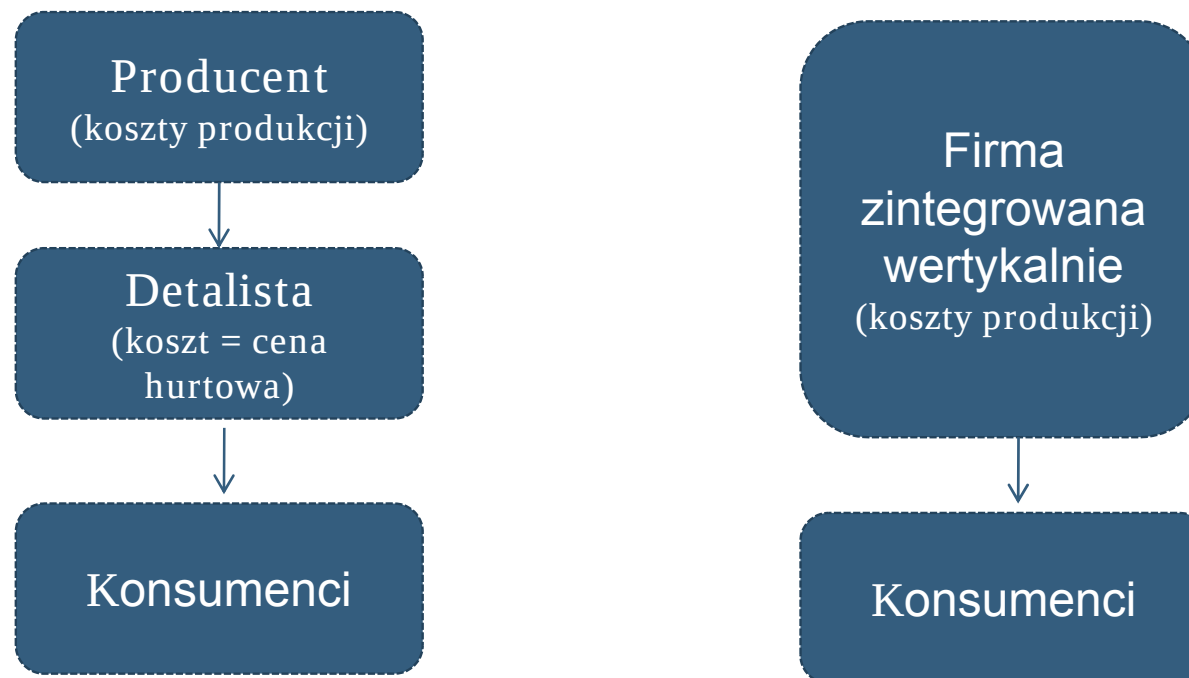
Tak zwane kooperacyjne systemy franczyzowe

- Przedsiębiorcy będący konkurentami angażują się w system franczyzowy (np. stowarzyszenie):
 - utworzenie joint venture
 - uzgodnienie umowy franczyzowej
 - cel: połączenie strategii marketingowej dla produktu przedsiębiorstw
- Czy taki system wchodzi w zakres franczyzy?
 - brak franczyzodawcy
 - system horyzontalny a nie wertykalny

Podwójna marża (1)

7

1. Problem:

Podwójna marża (2)

8

Skutki rynkowe:

1. brak integracji systemu (np. systemu franczyzowego):
 - warunek wstępny: istnieje przestrzeń dla monopolistycznego narzutu
 - producent i detalista naliczają monopolistyczny narzut od swych kosztów = podwójna marża
 - skutek: cena oferowana klientowi jest zbyt wysoka, a ilość zbyt mała, w porównaniu do sytuacji 2.
2. firma zintegrowana:
 - tylko jeden monopolistyczny narzut (od kosztów produkcji uwzględniających marżę)

Franczyza w świetle kontroli koncentracji (1)

9

- zasadniczo przepisy dotyczące kontroli koncentracji przedsiębiorstw nie zawierają specjalnych zasad dotyczących systemów franczyzowych
- francyzodawcy i francyzobiorcy mogą być stronami koncentracji
- Przykład: w ramach franczyzy mieszanej francyzodawca uzyskuje kontrolę nad jednym z francyzobiorców:
 - przed koncentracją francyzobiorca i jego punkty sprzedaży działali w „przyjaznym środowisku rynkowym”
 - zasadniczo sytuacja rynkowa po fuzji nie ulegnie istotnej zmianie

Franczyza w świetle art. 101 TFUE (1)

10

Art 101 (1)

- Umowy francyzowe = umowy pomiędzy przedsiębiorstwami (a nie: „decyzje związków przedsiębiorstw i praktyki uzgodnione”)
- francyzobiorca = „przedsiębiorstwo”
 - działa we własnym imieniu i na własny rachunek
- wpływ na wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi
- ograniczenie konkurencji
 - z uwagi na cel
 - z uwagi na skutki

Franczyza w świetle art. 101 TFUE (2)

Art. 101 (1): Ograniczenie z uwagi na cel

- Klauzule umów franczyzowych stanowiące ograniczenie
 - Wertykalne ograniczenia zakupu, sprzedaży i odsprzedaży towarów, m.in.:
 - klauzule zakazu konkutowania, dystrybucja selektywna, dystrybucja wyłączna
- zasadniczo problematyczne klauzule
 - ustalanie cen detalicznych
 - klauzule wykraczające swymi skutkami poza umowę franczyzową
 - (np. umowa w zakresie zakazu konkutowania wykraczająca poza czas trwania samej umowy franczyzowej)

Franczyza w świetle art. 101 TFUE (2)

Klauzule zasadniczo nie budzące wątpliwości :

- zakaz konkutowania nie wchodzi w zakres art. 101(1), gdy zakaz ten jest konieczny do utrzymania wspólnej tożsamości i reputacji sieci francyzowej (Wytyczne Komisji Europejskiej, para. 190b)
- powyższe dotyczy także klauzul, które są konieczne w celu ochrony know-how systemu

Franczyza w świetle art. 101 TFUE (3)

Art. 101 (3)

- cztery skumulowane warunki
- im ważniejsze jest przekazanie know-how, tym bardziej jest prawdopodobne, że ograniczenia powodują zwiększenie efektywności i/lub są niezbędne w celu ochrony know-how (Wytyczne Komisji Europejskiej, para. 190a)
- Konieczność dokonania oceny z uwzględnieniem konkretnych okoliczności

Franczyza w świetle art. 102 TFUE

14

- zasadniczo, art. 102 nie określa szczególnych przepisów dotyczących systemów franczyzowych
- dominująca pozycja francyzodawcy?
 - ważne: definicja rynku
- nadużycie?
- wpływ na wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi?

Przykład Praktykera (1)

15

Uwagi wstępne

- Art. 3 (2) Rozporządzenia 1/2003:
 - „(...). Niniejsze rozporządzenie nie ogranicza możliwości przyjmowania i stosowania przez Państwa Członkowskie na swoim terytorium bardziej restrykcyjnych krajowych przepisów prawnych, które zakazują lub przewidują sankcje za jednostronne praktyki stosowane przez przedsiębiorstwa.”
- Niemieckie przepisy dotyczące konkurencji:
 - § 20 (1, 2) Ustawy o ograniczaniu konkurencji:
 - przedsiębiorstwa, od których uzależnione są MŚP objęte są zakazem:
 - różnego traktowania podobnych przedsiębiorstw (tj. dyskryminacji)
 - stwarzania niesłuszných trudności

Przykład Praktikera (2)

16

Franczyzodawca Praktikera:

- stosuje mieszany system franczyzowy w branży marketów typu „zrób to sam”
- niektórzy franczyzobiorcy są zobowiązani do 100% zaopatrzenia u franczyzodawcy, oraz
- nie umożliwił franczyzobiorcom skorzystania z rabatów z tytułu zakupów połączonych (bundled sourcing) (tj. franczyzobiorcy musieli zapłacić wyższe ceny hurtowe) oraz
- w stosunku do niektórych produktów zastosował mniej korzystną relację ceny do kosztu

Przykład Praktikera (3)

17

- Jeden z franczyzobiorców złożył skargę do FCO (2004)
- FCO wszczęło postępowanie na mocy § 20 ARC oraz w swym zakazie z dnia 8 maja 2006r.
 - zabroniło franczyzodawcy stosowania obowiązku 100% zaopatrzenia bez udostępnienia franczyzobiorcy korzystania ze skutków zakupów połączonych (tj. ograniczenia powiązanego)
 - zabroniło stosowania różnych proporcji ceny do kosztu
- Praktiker odwołał się od decyzji

Przykład Praktikera (4)

18

Decyzja Sądu Okręgowego Wyższej Instancji (HRC):

- HRC (2006) uchylił decyzję FCO
 - różna proporcja ceny do kosztu dotyczyła jedynie wybranych produktów oraz niewielkiej części asortymentu towarów
 - o ile nie występują utrudnienia
 - w kwestii nieuczciwych utrudnień wynikających z ograniczeń powiązanych
 - HRC uznał aspekt utrudnienia, jednakże
 - nie ocenił postępowania Praktikera jako „nieuczciwe” w rozumieniu art. 20 ARC
 - zarówno w odniesieniu do dwóch odrębnych ograniczeń
 - jak i w odniesieniu do ich kombinacji

Uwagi końcowe

19

- Problemy konkurencji w kontekście systemów franczyzowych mogą być rozwiązywane zasadniczo w oparciu o wspólne instrumenty prawa konkurencji.
- We wszystkie systemy franczyzowe wpisany jest konflikt pomiędzy franczyzodawcą a franczyzobiorcami.
- Wiele konfliktów pomiędzy franczyzodawcą a franczyzobiorcą jest rozwiązywanych przez Sądy Cywilne.
- W przypadku roszczeń odszkodowawczych franczyzobiorcy od franczyzodawcy kluczową rolę odgrywają:
 - konkretne postanowienia zapisane w umowie franczyzowej
 - a także etap poprzedzający zawarcie umowy

Ograniczenia wertykalne

20

Franczyza:
Wybrane problemy praktyczne

Dziękuję za uwagę!

Achim Raimann
Federalny Urząd Kartelowy

Bundeskartellamt

XII Wydział ds. Postępowań
antymonopolowych